

INVESTORS' FORUM

INVESTUOTOJŲ FORUMAS

Invest Lithuania

EY Building a better working world

LIETUVOS INVESTUOTOJŲ PASITIKĖJIMO INDEKSAS

Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indeksas (LIPI) atspindi didžiausių Lietuvoje veikiančių užsienio kapitalo įmonių požiūrį ir lūkesčius dėl Lietuvos verslo klimato ir investicinės aplinkos. Indekso tikslas – įvertinti šalies verslo aplinką bei Lietuvos ekonomikos patrauklumą užsienio investuotojams, atsižvelgiant į Lietuvoje jau veikiančių investuotojų patirtį ir pastebėjimus.

Nustatant indeksą siekiame ne tik įvertinti Lietuvos rinkos sąlygas, bet ir išsiaiškinti įtakingiausius jas formuojančius veiksnius.

LIPI – tai informatyvus įrankis, leidžiantis galimiems investuotojams ir kitiems suinteresuotiems asmenims paprastai ir greitai gauti pagrindinės informacijos apie Lietuvos ekonomiką, padėtį šalies rinkoje ir trumpalaikės ateities vystymosi perspektyvas.

Indeksą sudaro trys dalys, apimančios verslo aplinką, įmonių veiklai įtaką darančių veiksnių vertinimą ir bendrovių investicinius planus. Nustatant LIPI prioritetas teikiamas adekvačios ir aktualios informacijos surinkimui, todėl indekso tyrime kviečiami dalyvauti tik užsienio įmonių vadovai ir aukščiausio lygio vadybininkai.

LIPI tyrimas atliktas apklausiant didžiausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką vienijančios asociacijos „Investors' Forum" iniciatyva. Jo metu apklaustos 56 Lietuvoje veikiančios užsienio kapitalo įmonės.

Kontaktai:
Gytis Trilikauskis, Investors' Forum
Gytis@investorsforum.lt; +370 612 784 62

SANTRAUKA IR IŠVADOS

Investuotojai teigiamai vertina ateities perspektyvas; kylanti prekių ir paslaugų paklausa didins darbo vietų skaičių

LIPI = 1,101

LIPI indeksas yra formuojamas pagal trijų variantų atsakymų skalę. Kiekviena indekso sudedamoji dalis įtraukta į galutinę formulę yra įvertinama klausimyno respondento vienu iš trijų įverčių: nurodančiu teigiamus, neigiamus arba status quo išlaikančius (nesikeičiančius) lūkesčius. Tuomet yra apskaičiuojamas kiekvienos indekso sudedamosios dalies įverčių balansas ir kiekvienam jų priskiriamas atskiras svoris prieš apskaičiuojant galutinę LIPI vertę.

Atliekant tyrimą nustatyta Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indekso vertė yra 1,101. Toks indeksas išreiškia palankų investuotojų šalies verslo aplinkos ir investicinio klimato vertinimą.

Indekso vertė	Interpretavimas
LIPI = 2 (maksimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai teigiami (absoliutūs teigiami lūkesčiai).
LIPI > 1	Didesnė dalis respondentų turi teigiamus lūkesčius nei respondentų dalis, turinti neigiamus lūkesčius.
LIPI = 1	Respondentų, turinčių teigiamų lūkesčių, skaičius yra toks pats kaip ir respondentų, turinčių neigiamų lūkesčių.
LIPI<1	Didesnė dalis respondentų turi neigiamų lūkesčių nei teigiamų.
LIPI = 0 (minimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai yra neigiami (absoliutūs neigiami lūkesčiai).

1 lentelė: Indekso vertė ir jos reikšmė

Iš esmės palankus investuotojų požiūris į Lietuvos verslo ir investicinę aplinką signalizuoja teigiamus lūkesčius artimiausiu laikotarpiu. Investuotojų pasitikėjimas Lietuvos rinka ir verslo tendencijomis auga.

Pagrindiniai pasitikėjimą keliantys veiksniai: telekomunikacijos ir internetas, didėjanti produkcijos paklausa ir kuriamos darbo vietos

Verslo aplinka

Labiausiai optimistiškai investuotojai vertina **telekomunikacijų ir interneto infrastruktūrą**. Bemaž trečdalis, 31 proc. apklaustųjų tikisi, jog telekomunikacijų ir interneto infrastruktūros efektyvumas ateinančiu laikotarpiu toliau didės. Nė vienas respondentas nemano, jog šio sektoriaus efektyvumas kris.

Įmonių veiklai įtaką darantys veiksniai

Atsigaunanti ekonomika investuotojus nuteikia optimistiškai ir leidžia prognozuoti verslo apimčių augimą. Net 43 proc. apklaustųjų **tikisi augančios paklausos** jų produkcijai. Tik 5 proc. vadovų mano, jog paklausa mažės. Dar 52 proc. investuotojų artimiausiu metu nesitiki jokių pokyčių.

Investiciniai planai

2014 m. 2 ketvirtį galima tikėtis tolesnio darbo vietų augimo. Tyrimo duomenimis, 37 proc. investuotojų Lietuvoje **žada didinti darbo vietų skaičių**. Mažinti etatų skaičių ketina tik 6 proc. respondentų.

Planai plėsti darbuotojų gretas tiesiogiai susiję su augančia produkcijos paklausa. Siekdamas efektyviai ir sklandžiai įveikti augančias veiklos apimtis, verslas ieško papildomos darbo jėgos.

Ekonomikos augimą stabdantys veiksniai: politinės aplinkos nestabilumas ir kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas

Verslo aplinka

Didžiausias neigiamą įtaką darbo aplinkai darantis veiksnys – politinės aplinkos nestabilumas. Apie 30 proc. investuotojų teigia, jog **artimiausią ketvirtį politinė aplinka kels vis daugiau rūpesčių verslui**. Iš dalies nepasitikėjimas politine aplinka gali būti siejamas su nestabilia padėtimi Ukrainoje ir didėjančia įtampa Lietuvos ir Rusijos Federacijos santykiuose. Politinis stabilumas yra vienas svarbiausių veiksnių renkantis šalį Tiesioginėms Užsienio Investicijoms (toliau – TUI).

Jei ir ateityje politinė situacija bus vertinama pesimistiškai, valdžia bei atsakingos institucijos privalės imtis koordinuotų veiksmų padėčiai siekiant išlaikyti Lietuvos konkurencingumą.

Įmonių veiklai įtaką darantys veiksniai

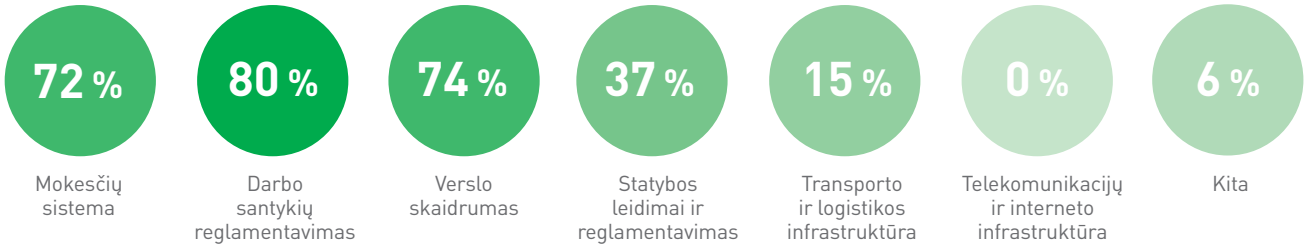
Ko gero, ryškiausias investuotojų siunčiamas pavojaus signalas yra kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas. Net **46 proc. įmonių esamus kvalifikuoto darbo išteklius Lietuvoje laiko nepakankamais** ir tik 4 proc. visų apklaustųjų darbo jėgos išteklius laiko daugiau nei pakankamais. Taigi beveik pusė visų respondentų jaučia kvalifikuotų specialistų trūkumą.

Šią padėtį lemia daugelis priežasčių, tokios kaip emigracija, nepakankama aukštojo mokslo kokybė, disbalansas tarp rengiamų techninių ir socialinių mokslų specialistų. Bet kuriuo atveju, jei kvalifikuoto darbo ištekliai Lietuvoje liks opi problema, Lietuvoje veikiančios užsienio ir vietos kapitalo įmonės gali pradėti importuoti darbo jėgą iš kitų šalių, į kurias gali būti nukreipti ir ateities investiciniai projektai, jei Lietuvos migracijos politika nesikeis.

KITOS ĮŽVALGOS

Į LIPI klausimyną įtraukti papildomi klausimai apie Lietuvos ekonomiką, verslo aplinką, verslą ribojančius veiksnius, Lietuvos rinkos privalumus ir kt. Šie klausimai pateikti siekiant identifikuoti palankiausias ir labiausiai nerimą keliančias sritis bei stebėti jų dinamiką. Verslo aplinkai nuolat kintant, šie papildomi klausimai yra vienas iš įrankių įvertinti didžiausią įtaką turinčius veiksnius ir jų pokyčius dabartiniame verslo pasaulyje.

Verslo aplinka: Susirūpinimą keliančios sritys – darbo santykiai, mokesčių sistema ir verslo skaidrumas

2 lentelė: Iššūkiai verslui

Investuotojų paprašyta įvardinti verslo aplinkos sritis, kurios, jų manymu, sudaro daugiausiai iššūkių verslui Lietuvoje.

Didžiausia susirūpinimą investuotojams kelia darbo santykių reguliavimas. Net 80 proc. apklaustųjų šią sritį nurodo kaip vieną iš labiausiai tobulintinų. Asocijuotos verslo struktūros ir investicijas skatinančios agentūros nuolat pabrėžia, jog Lietuvos darbo santykių reguliavimas yra atgyvenęs ir perdėm nelankstus Penkios didžiausios darbdavių organizacijos – Asociacija „Investors' Forum", Lietuvos pramoninkų konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, Prekybos Rūmai, Lietuvos verslo darbdavių asociacija ir Lietuvos verslo konfederacija – remia Seimui pateiktas darbo kodekso pataisas, kuriomis išplečiamos galimybės sudaryti sezonines darbo sutartis, numatyta galimybė elektroniniu būdu ir laisvesne forma pildyti darbo apskaitos žiniaraščius bei numatytos kitos priemonės, sumažinsiančios administracinę naštą verslui. Vieninga asocijuotų struktūrų pozicija įrodo, jog darbo santykių reglamentavimo peržiūra ir pokyčiai, padėsiantys padidinti Lietuvos konkurencingumą, yra prioritetas ne tik investuotojams, bet ir vietinio kapitalo įmonėms.

Investuotojams **taip pat nerimą kelia Lietuvos mokesčių sistemos netobulumas ir skaidrumo trūkumas**. Beveik trečdalis (31 proc.) respondentų nepalankiai vertina Lietuvos mokesčių sistemos efektyvumą ir beveik penktadalis jų (19 proc.) **pasigenda skaidrumo Lietuvos versle**. Atitinkamai 72 ir 74 proc. investuotojų nurodo šias sritis kaip problemines.

Nelanksti ir administracinę naštą verslui didinanti mokesčių sistema ir verslininkų siekis jos išvengti gali būti netiesioginė paskata neskaidriai veiklai. Manytina, jog koreguojant mokesčių sistemą galima „nušauti du zuikius" vienu šūviu: padidinti mokesčių sistemos efektyvumą ir mažinti paskatas verslui būti šešėlinės ekonomikos dalimi. Tai padėtų surinkti daugiau lėšų į šalies biudžetą.

Įmonių veiklai įtaką darantys veiksniai: verslo tendencijos optimistiškos, tačiau kliūčių dar apstu

Vertinant LIPI tyrimo rezultatus, galima spręsti, jog artimiausiu metu sąlygos verslui turėtų būti palankios. Dauguma respondentų tikisi jog **paklausa, darbuotojų skaičius, pelningumas, eksporto rodikliai ir kapitalo investicijos didės arba išliks nepakitę**.

	Sumažės	Nepakis	Padidės	Viso
Įmonės produkcijos/paslaugų paklausa		52 %	43 %	100 %
Įmonės pelningumas	15 %	52 %	33 %	100 %
Darbuotojų skaičius	15 %	54 %	31 %	100 %
Darbuotojų kaita		78 %	19 %	100 %
Eksporto apimtys		76 %	24 %	100 %
Kapitalo investicijos		65 %	33 %	100 %

3 lentelė: Įmonių veiklos rodikliai

Pastebėtina, jog investuotojai optimistiškai žvelgia į artimiausią 2014 m. ketvirtį. Trečdalis investuotojų tikisi padidinti pelningumą, 31 proc. apklaustųjų didins darbuotojų skaičių ir beveik ketvirtis investuotojų (24 proc.) tikisi didėjančios eksporto apimties. Kita vertus, 15 proc. apklaustųjų artimiausią ketvirtį prognozuoja pelno mažėjimą.

PASTABA: Klausimyno rezultatai gali ne visiškai atspindėti investuotojų požiūrį į verslo veiklos dinamiką antrojo 2014 metų ketvirčio metu dėl nuolat besikeičiančios bei aštrėjančios situacijos Ukrainoje bei nestabilių Lietuvos dvišalių santykių su Rusijos Federacija.

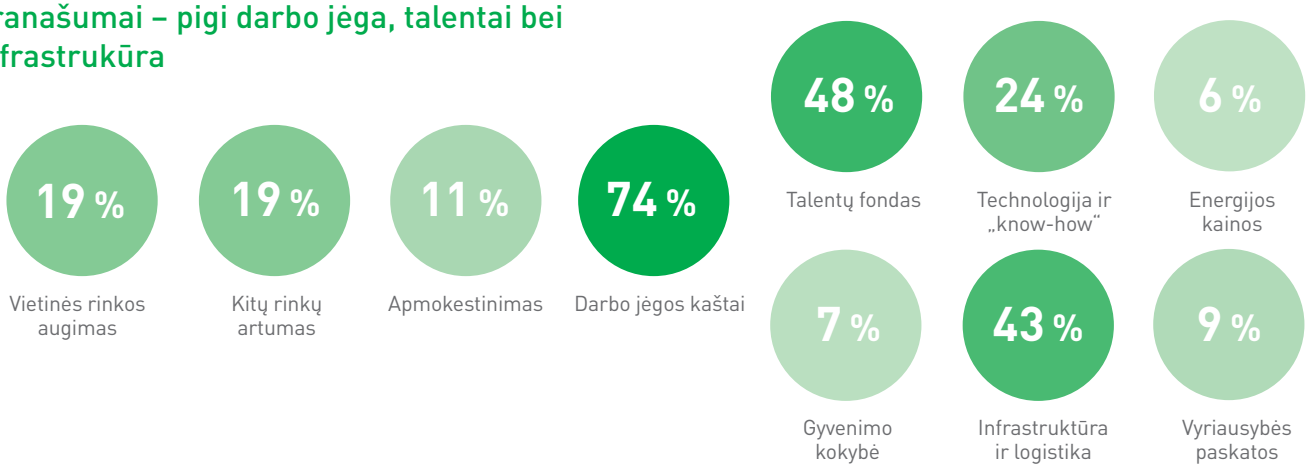
	Niekada	Kartais	Dažnai	Viso
Darbo santykių reglamentavimas (pvz. viršvalandžiai, darbo valandos, darbuotojų samdymas ir atleidimas ir pan.)	19 %	50 %	31 %	100 %
Teritorijų planavimas, Statybos leidimai	44 %	39 %	17 %	100 %
Teismų sistema (viešo intereso apsaugojimas, bankroto procedūrų reglamentavimas, įpareigojimas, sutarčių vykdymo užtikrinimas, konfliktų sprendimas)	28 %	44 %	28 %	100 %
Viešieji pirkimai	35 %	41 %	24 %	100 %

4 lentelė: kasdienės veiklos kliūtys

Šioje lentelėje pateikiamas investuotojų požiūris į dažniausiai pasitaikančias problemas įmonių reguliarioje veikloje. Dar kartą atkreipiamas dėmesys į **darbo santykių reguliavimą**. Tik šiek tiek mažiau nei penktadalis įmonių šioje srityje niekada nesusiduria su problemomis, o 31 proc. sunkumų patiria nuolat. Tarp kitų probleminių sričių investuotojai mini **teismų bei viešųjų pirkimų sistemas**. Atitinkamai 28 ir 24 proc. tyrime dalyvavusių įmonių nuolat susiduria su problemomis šiose srityse.

Ypatingą nepasitenkinimą kelia dabartinės viešųjų pirkimų sistemos nuostatos, pagal kurias teikiami pasiūlymai daugiausiai vertinami pagal mažiausios kainos, bet ne ekonominio naudingumo kriterijų. Tokiu būdu užkertamas kelias pirkimų konkursuose dalyvauti kokybiškesnes, tačiau brangesnes prekes ir paslaugas teikiančioms įmonėms.

Investiciniai planai: Lietuvos konkurenciniai pranašumai – pigi darbo jėga, talentai bei infrastrukūra

5 lentelė: Lietuvos konkurenciniai pranašumai pritraukiant TUI

Įvardindami svarbiausius Lietuvos pranašumus konkuruojant dėl tiesioginių užsienio investicijų, investuotojai visų pirma atkreipė dėmesį į palankius darbo jėgos kaštus. Palyginti nebrangi darbo jėga, investuotojų vertinimu, suteikia Lietuvai konkurencinį pranašumą lyginant su kitomis ekonomikomis, kol šie ištekliai yra prieinami ir pakankami. Investuotojai taip pat palankiai vertina Lietuvos talentus bei infrastruktūrą. Atitinkamai 48 bei 43 proc. investuotojų šias sritis nurodo kaip Lietuvos pranašumus renkantis vietą investicijoms.

Mažiausiai kaip Lietuvos privalumus investuotojai vertina Lietuvoje vyraujančias energijos kainas – tik 6 proc. jas nurodo kaip privalumą. Atkreiptinas dėmesys ir į gyvenimo kokybę (7 proc.), Vyriausybės siūlomas mokestines ar kitokio pobūdžio paskatas investuotojams (9 proc.) bei mokesčių sistemą (11 proc.).